

SLAVNOSTNI NAGOVOR MURKOVE NAGRAJENKE ZA LETO 2012

Slovenski etnografski muzej, Ljubljana, 11. november 2013

Lep pozdrav in lep dober večer vsem, ki tako ali drugače hodite za menoj, vsem, ki imate etnologijo radi, se ji posvečate bodisi v muzejih ali na drugih delovnih mestih, vsem, ki danes praznujete.

Jesen je čas, da požanjemo, kar smo sejali, pospravimo, kar smo posadili. Tako je tudi najprimernejši čas, da pogledamo, kaj lahko povemo in predvsem izpostavimo v stroki, ki smo jo izbrali za svoj poklic. Število prejemnikov priznanj, nagrad, listin ali objav v *Glasniku SED* se iz leta v leto povečuje, *Glasnik SED* je iz leta v leto bogatejši in Murkovanje je iz leta v leto slavnostnejše.

Slavnostni govor naj bi letos pripadel meni. Toda postavljena sem pred nalogo, ki ji nekako nisem kos. Ko sem izvedela, kaj me čaka, sem si rekla: slavnostno ne znam govoriti, pa tudi, saj sem že lani ob tem času povedala vse, kar sem imela povedati, vse pa so povedali tudi drugi. Šla bom, da se še enkrat iskreno zahvalim vsem, ki ste mi lani izkazali tolikšno pozornost, in ob zahvali še povem, da ste mi resnično polepšali starost. Po Tolminu mi je bilo pri sreču nekako lepo in toplo. In šla bom, da letošnjim prejemnikom priznanj, listine in še zlasti letošnjemu nagrajencu čestitam in zaželim vsaj del takega tihega veselja, kot sem ga občutila jaz.

Toda ob spominih na Tolmin so me izzvale po moji presoji kar pretirane pohvalne besede o mojem delu in dosežkih. Nikoli pa ni bilo govora o pomanjkljivostih in še manj o težavah, skozi ktere sem se morala prebijati vseh več kot trideset let dela v muzeju. Pa sem se odločila: sedaj se mi nudi zadnja priložnost, da razkrijem tudi to drugo plat, da enostavno povem lastno kritiko na lastno delo. Res je, da sem v okvirih možnosti skušala opraviti zastavljeno delo odgovorno in kar najbolje, toda okviri so bili ozki, preozki. V muzeji sem prinesla samo učiteljski pristop do dela, to je občutek za sistematiko, natančnost in preglednost, kar mi je zadostovalo za delo v arhivu. Toda prav kmalu je bilo potrebno veliko več. Pri inventarizaciji predmetov ljudske umetnosti sem pogrešala znanje umetnostne zgodovine, pri pisanju prispevkov za *Etnografa* ali *Traditiones* sem pogrešala boljše poznavanje zgodovine, zlasti gospodarske zgodovine, prometa, trgovine in še česa. Ob nalogi, naj v terenski ekipi prevzamem ljudsko stavbarstvo, sem se skoraj ustrašila. Vedela sem, da bi do neke mere morala biti arhitekt, zidar, tesar, kamnosek, pečar, celo biolog, ki bi ugotavljal tako ali drugačno gradivo, kot so les, kamen, zidaki, veziva in tako naprej. In ko me je ravnatelj Boris Orel pri sestavi ekipe zadalžil za ljudsko pravo, sem pogrešala poznavanje starih avstro-ogrskih predpisov in zakonov, ki so brez dvoma vplivali na takšno ali drugačno ureditev, kot je npr. gospodarjenje s skupno lastnino, delitev zemlje in kmetij, dajatve, pravice in dolžnosti posameznikov ali celotne vaške in vsake druge skupnosti. Po končanem delu v ekipi smo morali oddati daljše poročilo o delu in takrat sem pri svojih poročilih pogrešala piko na i. Le redkokdaj sem znala odgovoriti na pomembno vprašanje »zakaj«. Zakaj tako in ne drugače, zakaj ponekod »da«, drugod »ne«, od kod in od kdaj neka sprememba,

neka novost ali obratno: zakaj opuščanje starega in uvajanje novega, od kod je to in ono prišlo, zakaj je novost boljša ali lepša, in še kaj. V tem je srčika etnologije, v tem se kaže razvoj in spremembe v načinu življenja ljudi.

Teren kliče. Prav v zadnjih desetletjih so spremembe tako velike in tako hitre, da jim bodo etnologi, ki bodo delali za vami, le stežka sledili. Saj bo v računalnikih marsikaj, saj bodo tam cele gore podatkov, seveda, če se ne bo pojavil virus, če se ne bo vse sesulo. Toda danes je to še živo pred nami, je del našega življenja, je način življenja. Kako zanimiv bi lahko bil prispevek za neko strokovno publikacijo z naslovom »Kavbojke, kavbojke«. Kavbojke vseh nians modre ali črne barve, široke ali ozke, kavbojke na zvon, na korenček, kavbojke za moške in ženske ali za dojenčke, kavbojke za delo na polju ali v hlevu, za v šolo ali službo, za javni nastop ali za v opero, in kavbojke, namerno raztrgane ali razcefrane, ki jih nosijo nekateri dijaki verjetno zato, da izstopajo ali vzbujajo pozornost. Izvedeli bi, kako množično smo po prve kavbojke hodili v Trst in jih tihotapili čez mejo, kako so se mnogi moški vračali iz Trsta oblečeni v dvojne ali celo trojne vrhnje hlače, kako hitro se je razvila preprodaja in kdaj, kako in od kod so se pojavile v naših trgovinah. Tak obseg uporabe nekega oblačila ni v zgodovini doseglo nobeno drugo oblačilo. Ali superge, računalniki, mobiji, električni pastirji in še in še. Kakšne spremembe v živinoreji, poljedelstvu ali gozdarstvu so povzročile subvencije, ki so vplivale na verigo, od trgovin s kmetijskimi stroji do zamrzovalnih skrinj in posledično do prehrane. In druga plat: kam so šli moški klobuki in kravate, bele spodnje majice, ženske naglavne rute in svilene kombineže, nekdanji simboli lepega perila. Spremembe kličejo po dokumentaciji in ta bi bila danes neprimerno lažja, kot bo to čez desetletja. Zato veselo na delo. Toda tudi delo na terenu zahteva svoje. Z ljudmi se je treba pogovarjati prijazno, jim na kratko razložiti, kaj delamo, zakaj so muzeji, zakaj je potrebna dokumentacija, kaj vse hranijo oddelki za etnologijo v muzejih in še kaj. Nemalokdaj je treba najprej prisluhniti njihovim problemom in težavam, kar pa privede do zaupanja in nam odpira pot do tega, kar želimo izvedeti. Treba se je zavedati, da pripovedovalcu jemlje čas in se zahvaliti za razumevanje. Samo tako smo pri terenskem delu lahko uspešni.

In za konec še čestitke vsem, ki delate in želite nekaj doprinesiti k pomembni stroki, ki govori o načinu življenja. Tudi Slovensko etnološko društvo je vse prej kot društvo na papirju.

Čestitam in hvala!

* Fanči Šarf, etnologinja, kustosinja v pokoju. 1000 Ljubljana, Lotričeva 4.